

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

22.8.2014

Sosiaali- ja terveysministeriö STM

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry:n lausunto SORA-säännösten ja määräysten toimeenpanosta terveydenhuollossa. STM/2559/2014

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt STTK:lta lausuntoa koskien SORA säännösten ja määräysten toimeenpanoa terveydenhuollossa. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto, SuPer ry on STTK:lainen liitto, johon kuuluu 86 000 jäsentä. SuPer edustaa toisen asteen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneita lähihoitajia sekä alan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneita henkilöitä. Näihin tutkintoihin sovelletaan SORA-säädöksiä.

SuPer näkee SORA-säädökset välttämättömiksi nykyajassa. Opasluonnos SORA-säännösten ja määräysten toimeenpanosta terveydenhuollossa on tarpeellinen ohjekirja terveydenhuollon ammattihenkilöille. Säädöksillä varmistetaan alalle hakeutuvien ja ammattiin valmistuvien soveltuvuus. Säädökset vahvistavat myös opiskelijoiden omaa oikeusturvaa. SORA-tutkintoja on paljon ja koulutuksen järjestäjiä lukuisia. Yhteiset toimintaperiaatteet muodostuvat kaikkien osapuolten parhaaksi.

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijaksi hakeutuva henkilö arvioi itse oman soveltuvuutensa hakemaansa tutkintoon ja ammattiin. Koulutuksen järjestäjä voi tarvittaessa pyytää SORA- tutkintoon hakeutuvaa henkilöä toimittamaan terveydenhuollon ammattihenkilön laatiman lausunnon terveydentilastaan ja soveltuvuudestaan. Terveydenhuollon ammattihenkilön antaman lausunnon sisältö, **opiskelija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään sopiva, rajoituksin sopiva tai ei ole sopiva**, on mielestämme alussa riittävä. Koulutuksen järjestäjä vastaa viimekädessä opiskelijaksi ottamisesta.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta valmistuvat lähihoitajat rekisteröidään terveydenhuollon ammattihenkilöinä Valviran Terhikki-rekisteriin. Lähihoitajan työssä ollaan tekemisissä haavoittuvien ihmisryhmien kanssa ja työhön kuuluu mm. lääkehoitoa. SuPer pitää tärkeänä, että alalle hakeutuvat testataan monipuolisesti ja että heidän soveltuvuudestaan ja terveydentilastaan varmistutaan. **Alan koulutukseen ei tule valita henkilöitä, joiden soveltuvuudessa ja terveydentilassa on odotettavissa ilmeisiä vaikeuksia.** SuPer pitää opiskelijan oikeusturvan kannalta tärkeänä, että koulutuksen järjestäjä selvittää mahdollisuutensa tukea opiskelijaa tai poistaa opiskelun esteet, ennen kuin tehdään opiskelijaksi ottamista koskeva päätös.

Oppaan esimerkkejä pidämme hyvinä. On tärkeää, että oppaassa on avattu mukauttamisen rajoituksia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa (esimerkki 3.). Ne eivät ole selviä kaikille terveydenhuollon ammattihenkilöille.

Opiskelijan huumausainetestausta ja päihtymistilan arviointi

SuPerin mukaan opiskelijoiden huumausainetestausta on perusteltu ja tarpeellinen kaikkien alojen tutkinnoissa, mutta erityisen tärkeää se on huumeongelmaa epäiltäessä sosiaali- ja terveysalan tutkinnoissa.

SORA-säädöksissä ja tässä oppaassa on otettu opiskelijan oikeusturva hyvin huomioon. Terveydenhuollon ammattihenkilöiltä edellytettävä perehtyneisyys huumausainetestaukseen ja koulutuksen järjestäjältä edellytettävä päihdeohjelma turvaavat opiskelijoiden oikeusturvan ja hoitoon ohjauksen.

Huumausainetestausta varten asetettavat kriteerit ovat selkeät ja ne rajoittavat mielivallan käyttöä näissä tilanteissa opiskelijan eduksi.

Lähetä huumausainetestiin, tulosten tulkinta ja niistä ilmoittaminen

Opiskelijaterveydenhuollon rooli on keskeinen huumausainetestiin lähetettäessä. Opiskelijan informointia korostetaan ja opiskelija joko suostuu huumausainetestiin tai ei suostu.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiltä edellytetään perehtyneisyyttä ja koulutusta huumausainetestaukseen. Näytteen saa analysoida vain akkreditoitu laboratorio. Testituloksen analysoi aina lääkäri. Testituloksen perusteella laaditaan oppilaitoksen vaatima todistus huumausainetestauksesta. Todistus on yksiselitteinen.

Mikäli opiskelija on kieltäytynyt huumausainetestistä, on koulutuksen järjestäjän tehtävä omat ratkaisunsa. SuPerin näkemys on, että tilanteissa, joissa opiskelijaa epäillään vahvasti huumausaineiden käytöstä ja henkilö kieltäytyy testistä, opiskeluoikeus tulee peruuttaa välittömästi siihen saakka, kunnes henkilö suostuu tutkimuksiin.

Alaikäisen opiskelijan huumausainetestausta

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on suosittu juuri peruskoulun päättäneiden keskuudessa, joten koulutusosalalla on paljon alaikäisiä opiskelijoita. SuPer pitää hyvänä, että alaikäisen opiskelijan tilanteeseen kiinnitetään erikseen huomio. Nuoret tulee saada avun piiriin nopeasti. Nuorten huumeongelmiin tulee tarttua heti ja heidän tukemiseensa on panostettava. Nuorta on kuultava ja hänen käsityksensä otettava huomioon. Nämä asiat on huomioitu hyvin tässä SORA-oppaassa.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen ja lääkärin lausunto

Opiskeluoikeuden peruuttaminen edellyttää, että ensin on selvitetty keinot, joilla opiskelun esteet voidaan poistaa kohtuullisesti tai opiskelijaa voidaan ohjata toiselle koulutusosalalle. Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa myös tilanteissa, joissa opiskelija on antanut itsestään väärää tietoa hakeutumisvaiheessa.

Opiskelun aikana ilmenevät terveydentilan ongelmat tulee selvittää ja tukitoimet miettiä ennen kuin opiskeluoikeus voidaan peruuttaa. SuPer korostaa, että aina olisi pyydettävä terveydenhuollon ammattihenkilön arvio opiskelijan terveydentilasta ennen opiskeluoikeuden peruuttamista. Opiskelijan tukemiseen käytettävissä olevista mahdollisuuksista tulisi antaa tietoa myös terveydenhuollon ammattihenkilöille. Tällöin terveydenhuollon ammattihenkilö voi perustaa arvionsa opiskelijan soveltuvuudesta mahdollisimman laaja-alaiseen tietoon.

Koulutuksen järjestäjän on peruutettava opiskeluoikeus silloin, kun perusteet opiskeluoikeuden epämiselle täyttyvät. Tässä monialainen yhteistyö korostuu.

Opiskelijan terveydentilaa koskevia asiakirjoja saavat käsitellä vain henkilöt, jotka osallistuvat opiskeluoikeutta koskevaan päätöksentekoon tai hoitoon ohjaukseen (henkilötietolaki). Mikäli opiskelija ei ole soveltuva alan tutkintoon ja terveydelliset rajoitukset vaikuttaisivat myös uuden koulutusalan suorittamiseen, on **terveydenhuollon ammattihenkilöllä oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä** antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia tietoja **opinto-ohjauksesta vastaavalle** henkilölle jatkotoimenpiteitä varten. **SuPer korostaa, että salassapitosäännökset eivät saa muodostua missään vaiheessa esteeksi oikean tiedon välittämiseksi niille henkilöille, joihin opiskeluoikeuteen puuttumisella ja jatkosuunnitelmilla on vaikutusta.**

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin voi tehdä päätöksen opiskeluoikeuden palauttamisesta. Opiskeluoikeuden palauttamisen edellytyksenä vaaditaan terveydentilaa koskeva lausunto, josta tulee ilmetä opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneiden syiden poistuminen. SuPer edellyttää, että esim. huume- ja päihderiippuvuudesta vapautumiseen on varattava riittävän pitkä aika. Henkilön tulee olla niin fyysisesti kuin psyykkisesti mahdollisimman kuivilla.

SuPer kannattaa opiskeluoikeuden peruuttamista vain vahvoilla perusteilla, niin ettei kukaan joudu keskeyttämään opintojaan väärin perustein. Siksi myös opiskeluoikeuden palauttamisen tulee perustua vahvaan näyttöön ongelmien poistumisesta ja soveltuvuudesta alalle.

Tiedonsaantioikeus

Terveydenhuollon ammattihenkilöille on turvattu oppaan ohjeissa oikeus salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa mahdollisista opiskelijan aiheuttamista uhkatilanteista. Pidämme sitä tärkeänä kirjauksena. SuPer korostaa, että tiedon välittämisessä yhteisön etu on turvattava.

Lomakkeet

SuPer kannattaa yhteisten ja selkeiden lomakkeiden käyttöön ottoa SORA-säädösten mukaisissa tilanteissa. Lomakkeet ovat selkeitä ja helppoja. Niiden avulla välitetään vain tarvittava informaatio.

Silja Paavola
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämisjohtaja

SuPeriin kuuluu yli 86 000 lähi- ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Lisätietoja tästä lausunnosta antaa asiantuntija Soili Nevala (09) 2727 9157, soili.nevala@superliitto.fi